

Het belang van gemengde brugklassen

Citation for published version (APA):

Bles, P., & van der Velden, R. (2024). *Het belang van gemengde brugklassen*. Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek. ROA External Reports No. 001

Document status and date:

Published: 27/03/2024

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Document license:

Free access - publisher

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Het belang van gemengde brugklassen¹

Per Bles & Rolf van der Velden (ROA) | 2024

Highlights

- > Het percentage gemengde brugklassen is sterk afgenomen.
- > Leerlingen in gemengde brugklassen overtreffen met hun diploma vaker het basisschooladvies dan leerlingen in homogene brugklassen.
- > Gemengde brugklassen zorgen ervoor dat leerlingen met een vmbo-gt advies vaker een havo of vwo-diploma halen.
- > Gemengde brugklassen zorgen vaker voor het geven van kansen én het realiseren van een hoog percentage onvertraagd geslaagden op het vwo.

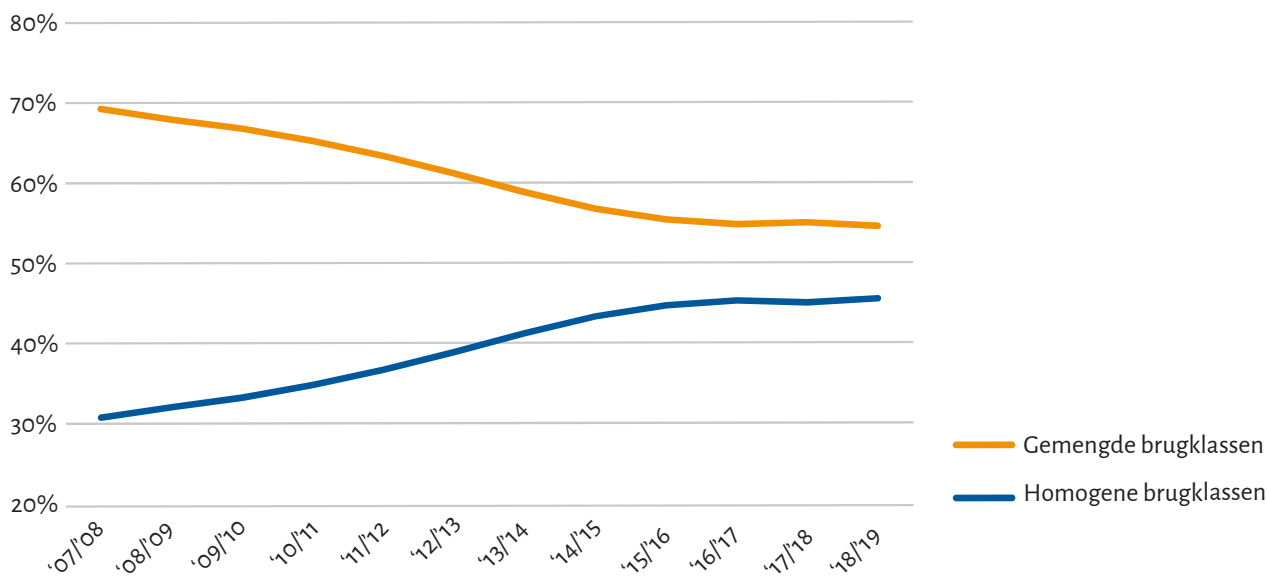
Nederland is een van de landen waar leerlingen al op vroege leeftijd (12 jaar) geselecteerd worden voor een onderwijsniveau in het voortgezet onderwijs. Deze vroege selectie gaat met meer onzekerheid gepaard, omdat de potentiële leerprestaties van een leerling op jonge leeftijd moeilijker te voorspellen zijn dan op latere leeftijd. Hierdoor kunnen leerlingen verkeerd geplaatst worden in het voortgezet onderwijs. De vroege selectie kan ertoe leiden dat leerlingen zich niet optimaal kunnen ontwikkelen en er sociale ongelijkheid in onderwijskansen kan ontstaan. Gemengde brugklassen bieden hiervoor een uitkomst. Het uitstellen van een plaatsingsbeslissing door een gemengde brugklas maakt dat scholen meer tijd en informatie hebben om te bepalen wat de capaciteiten van de leerlingen zijn, waardoor de uiteindelijke niveau-bepaling na de gemengde brugklas accurater wordt. Daarom pleit, onder andere, de Onderwijsraad ervoor om de plaatsingsbeslissing uit te stellen door een (driejarige) gemengde brugperiode in te stellen.² Maar wat weten we eigenlijk van het effect van gemengde brugklassen? In deze factsheet presenteren we de uitkomsten van een viertal onderzoeken op basis van data van het [Nationaal Cohortonderzoek Onderwijs](#).

Het percentage gemengde brugklassen neemt sterk af³

In het eerste onderzoek zetten we de cijfers op een rijtje. Ten opzichte van leerjaar 2007/2008 is het percentage leerlingen dat in het eerste leerjaar in een gemengde brugklas zit flink gedaald (Figuur 1). Dat percentage bedroeg in het schooljaar 2007/2008 nog 69% en in het schooljaar 2018/2019 nog maar 54%.

Figuur 1

Percentage gemengde brugklassen over de tijd

Leerlingen in gemengde brugklassen overtreffen met hun diploma vaker het basisschooladvies⁴

Naast gemengde brugklassen zijn er ook nog andere opties om op latere leeftijd eventuele plaatsingsfouten te herstellen, bijvoorbeeld door het aanbieden van meerdere onderwijsniveaus in een school, zittenblijven, versnellen, afstroom, opstroom en diploma's stapelen. In het tweede onderzoek zetten we de uitkomsten van gemengde brugklassen naast de uitkomsten van deze andere manieren om de gevolgen van plaatsingsonzekerheid tegen te gaan.

Allereerst zien we dat deze verschillende mogelijkheden niet allemaal evenveel gebruikt worden. De meest voorkomende mogelijkheden die scholen aanbieden zijn drie of meer onderwijsniveaus op school (42,3%), tweejarige gemengde brugklassen (31,6%), éénjarige gemengde brugklassen (27,8%), twee onderwijsniveaus op school (26,2%) en afstroom (17,0%).

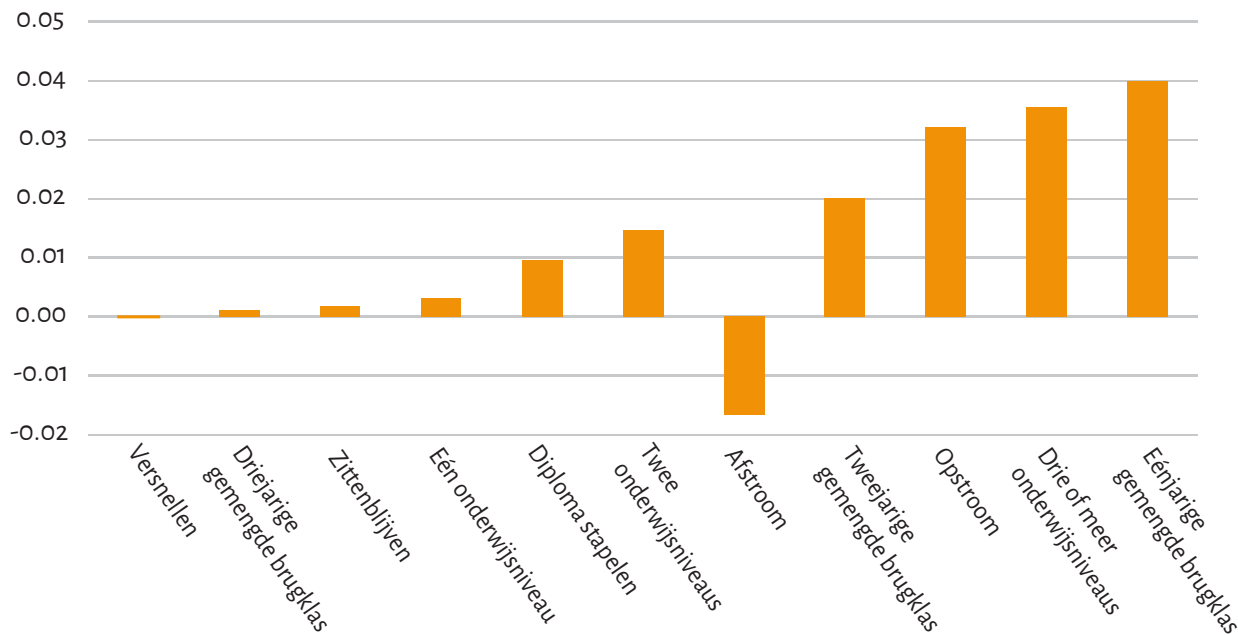
Daarnaast hebben we gekeken naar de kans om uiteindelijk een hoger middelbareschooldiploma te hebben gehaald in vergelijking met het basisschooladvies. We zien het grootste effect bij opstroom: leerlingen die opstroom hebben 30,6% meer kans om een middelbareschooldiploma te halen dat hoger is dan het

basisschooladvies dan leerlingen die niet opstroom. Andere mogelijkheden die de kans op een hoger diploma aanzienlijk vergoten zijn diploma's stapelen (21,3% hogere kans), eenjarige gemengde brugklassen (14,4% hogere kans) en driejarige gemengde brugklassen (15,0% hogere kans).

Wat uit bovenstaande opvalt is dat de mogelijkheden die tot de hoogste kansen leiden dus niet heel vaak gebruikt worden. In Figuur 2 vermenigvuldigen we daarom voor elk van deze mogelijkheden de effectgrootte met het percentage leerlingen dat er gebruik van maakt. Hieruit kunnen we opmaken welke manieren zowel vaak gebruikt worden als een groot effect hebben en op landelijk niveau dus relatief het meeste bijdragen aan het overtreffen van het basisschooladviesniveau met het diplomaniveau. We zien dat een eenjarige gemengde brugklassen relatief het meeste bijdragen aan het behalen van een hoger diploma dan geadviseerd, gevolgd door het aanbieden van drie of meer onderwijsniveaus op school, opstroom en tweejarige gemengde brugklassen.

Figuur 2

Relatieve bijdrage van verschillende mogelijkheden om basisschooladvies te overtreffen

Gemengde brugklassen zorgen ervoor dat vmbo-gt leerlingen vaker een havo- of vwo-diploma halen⁵

In een derde onderzoek hebben we gekeken of leerlingen met een vmbo-gt basisschooladvies⁶ een grotere kans hebben om een havo of vwo-diploma te halen wanneer ze starten in een gemengde brugklas. Hierbij maken we een onderscheid tussen twee types gemengde brugklassen: een dakpanbrugklas, die naast vmbo-gt ook havo omvat, en een brede brugklas, die naast vmbo-gt ook (minimaal) havo én vwo omvat. Ook kijken we hoeveel leerlingen met een vmbo-gt basisschooladvies een havo of vwo-diploma behalen. Hierbij maken we onderscheid tussen directe doorstroom na de brugklas naar havo of vwo (directe route) en het stapelen van diploma's nadat een vmbo-gt diploma behaald is (indirecte route).

De resultaten laten zien dat de kans op een havo- of vwo-diploma significant toeneemt met 5,7%, wanneer leerlingen met een vmbo-gt basisschooladvies hun middelbare schoolcarrière starten in een gemengde brugklas die direct toegang geeft tot havo of vwo. Daarbij maakt het statistisch gezien niet uit of de leerlingen in een dakpan of brede brugklas hebben gezeten (een kans van respectievelijk 5,5% en 5,8%). Verder zien we dat de indirecte route vaker gebruikt wordt door leerlingen die een brede brugklas hebben gevolgd, zij stapelen vaker diploma's en hebben zo 5,5% meer kans op een havo of vwo-diploma.

Gemengde brugklassen zorgen voor het geven van kansen én een hoog percentage onvertraagd geslaagden op het vwo⁷

In het vierde onderzoek hebben we de veronderstelling onderzocht dat het geven van kansen aan leerlingen die net onder het onderwijsniveau zitten, gevolgen heeft voor hun onderwijsuitkomsten. In deze analyse kijken we louter naar het vwo. Daarbij spreken we van het geven van kansen wanneer leerlingen met een gemengd havo/vwo-advies of lager toch worden toegelaten tot het 3^e leerjaar van het vwo. De aanname van veel scholen is dat als ze meer leerlingen met een dergelijk advies zouden toelaten tot het vwo, dit zou leiden tot een lager slagingspercentage.

De resultaten laten zien dat voor ongeveer 55% van de scholen het geven van kansen inderdaad lijkt samen te hangen met lagere slagingspercentages, terwijl 45% van de scholen het geven van kansen niet ten nadele komt van de goede slagingspercentages. Scholen die het bieden van kansen en goede slagingspercentages weten te combineren blijken een gemengde brugklas te hebben. Kortom, op het vwo kunnen scholen de afweging tussen het geven van kansen en de mogelijke lagere onderwijsprestaties optimaliseren door het aanbieden van gemengde brugklassen.

Conclusies

In deze factsheet presenteren we de resultaten van een aantal onderzoeken naar het effect van gemengde brugklassen op de latere onderwijsuitkomsten.

De resultaten laten zien dat een gemengde brugklas een relatief belangrijke mogelijkheid is, dat wil zeggen dat het een groot effect heeft en vaak wordt benut, om leerlingen beter te (her)plaatsen. Daarnaast komt naar voren dat voor leerlingen met een vmbo-gt advies de kans op een havo- of vwo-diploma hoger is als ze in een gemengde brugklas hebben gezeten die direct toegang geeft tot havo of vwo. Tot slot blijkt voor het vwo dat scholen met gemengde brugklassen vaker zowel kansen geven als een hoog onvertraagd slagingspercentage hebben dan op scholen zonder gemengde brugklassen.

Eindnoten

- 1 Deze onderzoeken zijn verricht in het kader van het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO) project: "Hoe de flexibiliteit van het Nederlandse onderwijssysteem de (sociale ongelijkheid in) onderwijskansen beïnvloedt" (nr. 405-17-305).
- 2 Onderwijsraad. (2021). *Later Selecteren, Beter Differentiëren*. Den Haag: Onderwijsraad.
- 3 Zie Bles, P., van der Velden, R., & Weßling, K. (2023). *Measuring flexibility in the Dutch primary and secondary education system*. (Draft Thesis Chapter). Universiteit Maastricht.
- 4 Zie Bles, P., van der Velden, R., & Weßling, K. (2023). *Effects of Flexibility on Educational Success in the Dutch Secondary Education System* (Draft Thesis Chapter). Universiteit Maastricht.
- 5 Zie Bles, P., Somers, M., & Weßling, K. (2023). *Mixed Tracking and Stacking: Causal Effects of Educational Pathways on Attainment and Inequality in Education*. (Draft Thesis Chapter). Universiteit Maastricht.
- 6 Dit advies omvat vmbo-g, vmbo-t en vmbo-gt, omdat de Inspectie van het Onderwijs deze voor onderwijsresultaten ook samenneemt.
- 7 Zie Bles, P., Van der Velden, R. K. W., & Ariës, R. J. F. (2020). *Is there an opportunity-performance trade-off in secondary education?* ROA Research Memorandum, No. 009 ([ROA-RM-2020/9](#)).